

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

III. De Rescriptorum Obreptione & Subreptione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

34. Deinde, propter privilegia concessa per modum contractus, v.g. in compensationem meritorum; cum enim eò contractanti acquiratur jus, arg. l. Sicut §. C. de O & A. & juri alicui quaesito derogari non nisi ex gravi causa possit: & si non exprimat, derogatum non praesumatur, c. Super eo §. 16. cit. ut privilegio per modum contractus indulto derogetur, necessaria erit clausula, Non obstantibus privilegiis quibuscunque etiam si per modum contractus fuerint concessa, cit. Suarez n. 3. & Laiman n. 7. ubi monet, etiam talibus clausulis non derogari privilegio non subdito, v.g. à Principe seculari concessio clericis & Ecclesiis, postquam id à privilegiato est acceptatum; quòd plenitudo potestatis non habeat vim derogandi juribus non subditorum, arg. c. Quae in Ecclesiarum 7. de Constit. Innocent. in c. Novit. 13. de Judic. ubi Panormit. n. 23. & Laiman Lib. 1. Tract. 4. cap. 23. n. 25.

ARTICULUS III.

De Rescriptorum Obreptione & Subreptione.

SUMMARIUM.

35. Rescripta veritate niti,
 36. Et carere debent vitio Ob- & Subreptionis:
 37. Quod Gratia ipsò Jure,
 38. Justitia autem Rescripta irritanda reddit ope exceptionis.
 39. Ratio differentia inter ea Rescripta,
 40. Et Ob- ac Subreptionem:
 41. Quae circa rem negotium concernentem,
 42. Et causa non merè impulsiva, sed finalis rationem habentem,

43. Et consensum inducentem committitur.
 44. Error in nomine diocesis Justitia:
 45. Non etiam Gratia rescripta vitiat.
 46. Rescriptum non vitiat Supressio veritatis cujuscunque:
 47. Sed ejus, quòd exprimi postulat Jus vel Curia stylus.

35. **I**N omni Rescripto Apostolico subintelligitur clausula, Si ita est, vel Si preces veritate nitantur, etiam si non exprimat, c. Ex parte 2. §. C. Cum olim 25. Imò, secundum communem DD. Sententiam, Civili Jure irrita sunt rescripta Principis secularis, quibus ejusmodi clausula non est expressa, l. fin. C. de Divers. rescript. Quòd tamen textu, non eam clausulam necessariò exprimendam, sed solummodo quodlibet rescriptum sub ea conditione, licet non exprimat, prolatum sive concessum asseri, vult Pontius Lib. 8. de Marr. cap. 16. n. 3.

36. Veritate autem niti preces censentur, si non contineant Obreptionem vel Subreptionem: quarum altera interveniente rescriptum vitiat ex defectu consensus in rescribente, ad rescribendum inducto ignorantia vel errore, ut colligitur ex c. fin. de Filiis presby. in 6. quia consensui nihil tam contrarium est quam error, l. Si per errorem 15. ff. de Jurisdic. §. l. Non idcirco 9. C. de I. & F. ignor.

37. Non eòdem tamen modò vitiantur omnia Rescripta sub- vel obreptione impetrata: sed ea, quae Gratia, irrita sunt ipsò Jure: quae verò Justitia dicuntur, irritanda sunt ope exceptionis, prout de prioribus habetur c. fin. cit. c. Ad audientiam 31. hanc Rubr. c. Si motu 23. de Praebend. in 6. & Clement. 1. eadè Rubr. quibus textibus hujusmodi concessionem ob- vel subrep-

T

subreptitiæ, *Vires non obtinere, Nullius penitus esse momenti, & Si quid earum prætenu factum est, in irritum dicitur revocandum.* De posterioribus autem patet ex *c. Si autem 9. & c. Plerumque 23.* vi quorum textuum Rescriptum Justitiæ posterius, alterius prius impetrati mentionem non faciens, ope exceptionis rejici potest intra annum: non etiam post istius lapsum. Unde rectè infertur, non esse irritum ipsò Jure; quia aliàs eò uti non liceret etiam post annum; cum tractu temporis convalescere non possit, arg. *Reg. Quod ab initio 29. ff. & Reg. Non firmatur 18. in 6.* Ita cum Panormit. in *c. Ad audientiam cit. n. 14.* Felino *ibid. n. 17.* Menochio *de Arbitr. casu 201. n. 2.* & aliis Sanchez *Lib. 8. de Matr. disp. 21. n. 3.* & Barbosa in *c. Super literis 20. n. 6.*

Rationem differentiae inter hæc rescripta optimam reddit Felinus in *c. Ad audientiam cit. n. 22. in fine*; quòd illa majoris præjudicii sint, quàm ista; quia rescripta Gratiae v.g. Beneficialia, cum impetranti tribuant jus, fere negotium quasi definiunt: ea verò, quæ Justitiæ sunt, cum ad lites dentur, & vel solum judicem designent, vel declarent Jus, aut modum procedendi præscribant, negotium solummodo committant & præparent, ut justè definiti possit. Non displicet etiam, quam in *c. cit.* reddit Fagnanus *n. 37.* quòd, cum rescripta Gratiae non respiciant partem litigantem, cujus de Ob. vel Subreptione excipere interfit, sicut ea, quæ Justitiæ sunt, majus periculum sit indebiti usûs illorum, quàm istorum; ac proinde major illa, quàm ista ipsò Jure irritandi necessitas fuerit.

Esti verò Subreptionis, & Obreptionis nomina sæpe confundantur, & passim omnia rescripta malè impetrata Sub- & Obreptitiæ promiscuè vocentur apud

Decium in *c. Super literis cit. n. 1.* propriè tamen Obreptio committitur per narrationem seu expressionem alicujus falsi: Subreptio autem per reticentiam seu suppressionem veri, *can. Dicenti 25. q. 2.* aut etiam confusam & perplexam ejus expositionem; ut notat Innocent. in *c. Dilecta 22.* & Barbosa in *c. Super literis cit. n. 3.* & Obreptitium dicitur Rescriptum, quod per narrationem alicujus falsitatis: Subreptitium autem, quod per alicujus veritatis reticentiam aut confusam narrationem fuit impetratum, ut colligitur ex *can. cit. c. Super literis cit. l. Prescriptione 15. C. Si contra Jus &c.*

Porro, ut Rescriptum tanquam Ob. vel Subreptitium vitietur, non sufficit primò expressio falsi vel suppressio seu reticentia veri cujuscunq; ad negotium per se & intrinsicè non pertinentis; sic enim, si precatore Medicus se ICT^{um} vel Theologus Canonistam aut faber pictorem vocet, vel pro die mensis 10. exprimat 20. non vitietur rescriptum; quia narratio ejusmodi falsitatis, aut veritatis negotium non concernentis reticentia Papam non movere ad rescribendum, Laiman in *c. Super literis cit. n. 1.*

Neque secundo etiam sufficit expressio vel suppressio rei, aliquò modo negotii concernentis, si ea solum impulsivæ, non finalis causæ rationem habeat, ut cum Decio in *c. Super literis cit. n. 33.* Sylvestro *V. Rescriptum q. 6. & 7.* Covarruvia *Lib. 1. var. cap. 20. n. 5.* Menoch. *de Arbitr. casu 201. n. 30.* & aliis Interpp. & DD. tradunt Sanchez *cit. disp. 21. n. 32.* & Laiman *cit. n. 1. §. Ulterius*; sic enim vitiosum non esset rescriptum impetratum ab Augustano Suevo, qui se Fridbergensem Bavarum nominasset; quòd nationem Suevicam, propter VV. ipsius Imp. in Romanos Pontifices odia exorsam dicitur.

fam, difficilior: Boicam verò, propter istius Principum eximia in Ecclesiam Catholicam & Republicanam Christianam Universam merita, facilior Romæ audiri crederet; quia ex una, expressio falsæ & suppressio veræ causæ solummodo impulsivæ, non infert nec tollit voluntatem in Principe concedente: qui illâ etiam non expressâ, & hâc expressâ, etsi fortè minus promptè, certò tamen, & eadem formâ rescriptum fuisset concessurus, Laiman l. cit. & Sanchez cit. disp. 21. n. 17. & 32. ex altera verò parte, suppressio vel expressio ejus, quò cognitò vel non cognitò gratia minus quidem promptè, sed tamen concessa fuisset, rescriptum irritum non reddit, c. Dudum 24. V. Nos igitur de Præbend. in 6. ex cujus decisione gratiæ valori non obest taciturnitas veri, quò cognitò Papa illam nihilominus concessisset: & arg. c. fin. de Filiis Presb. in 6. quò propter reticentiam defectus natalium dispositio pro irrita ideo solum habetur; quòd eò in impetrationis litteris expressò Apostolica sedes dispensatura verisimiliter non fuisset. Confirmatur paritate legati, quod ex defectu causæ eò solum casu vitatur, quò probatur testatorem eò cognitò legaturum non fuisse, l. Cum tale 72. §. 6. ff. de Condit. & demonstr. Imò aliarum etiam dispositionum, quarum valori solius finalis (non impulsivæ duntaxat) causæ defectus obstat, ut ex c. Cum cessante 60. de Appell. & l. Si mulier 25. c. de Jure dotium cum Anchorano Consil. 47. & Angelo Consil. 346. tradit Tiraquellus Traçt. de Cessante causa limit. 1. à n. 2.

Obstare quidem huic doctrinæ videtur c. Postulasti 27. ubi taciturnitas Vicariæ vitavit rescriptum: & tamen fuit causa solum impulsivæ; quia ejus expressio tantum fecit, ut minus promptè al-

terum beneficium concederetur, ut patet ex verbis, Pro habente beneficii competentis subsidium non de levi rescribimus. & ex c. Significante 34. cujus textu pro irritò habetur rescriptum; quòd diocæsanus Leodiensis eò appellatus fuerit Rhemensis. Sed revera ei neuter textus obstat; quia prioris verborum, Non de levi, non est sensus, quòd Papa quidem, ad non ita promptè & cum aliqua difficultate rescribat: sed, quòd non facile contingat, ut rescribat pro habente beneficium, non factâ mentione prius obtenti. Unde suppressio Vicariæ habuit rationem causæ finalis, ut cum Decio in c. Postulasti cit. n. 11. notant citi: Sanchez n. 17. & Laiman n. 3. Posteriori autem textu relatæ literæ Apostolicæ vitiosæ fuerunt, vel; quòd mens Papæ non fuerit causam delegare iudicibus Rhemensibus, sed Leodiensibus, ejus scilicet diocæsis, cujus erat reus, contra quem rescriptum fuit impetratum: vel; quòd iudices delegati distarent ultra duas dietas à diocæsi rei, coram iis conveniendi; quæ juxta c. Nonnulli 28. pr. Imò recentiori Jure c. Statutum 11. §. Cum verò in 6. unius solum dietæ distantia subreptitium reddit rescriptum; nisi in isto dietis expressè derogeretur, Laiman in c. Significante cit. n. 3. & Haunold. de l. & l. Traçt. Proem. n. 344.

Neque cum hac istius textus expositione pugnat; quòd error in nomine, aliisque signis, rem denotantibus, dispositioni non obstat, si nota sit res, quam ea concernit, l. Demonstratio 17. pr. & §. 1. ff. de Condit. & demonstr. l. 4. ff. de Legatis 1. cujus verba sunt. Si quis in fundi vocabulo erravit, & Cornelianum pro Semproniano nominavit, debetur Sempronianus, & §. Si quidem in nomine 29. Instit. de Legatis, ubi hujus ratio redditur; quòd nomina significandorum bo-

minum (& rerum) gratiâ reperta sint : qui, si alio quolibet modo intelligantur, nihil interfit. Non, inquam, cum ea hæc pugnant ; quia, licet vera sint, quando nomen solum adjicitur per modum demonstrationis, sicut factum *ll. cit.* aliter tamen res se habet, quando id adjicitur per modum taxationis, ut DD. loquuntur, sive determinationis : sicut fit *c. cit.* in cujus casu, si eum, contra quem rescriptum impetratum est, non Rhenensem, sed Leodiensem esse constitisset, causâ cognitio Leodienfibus, non Rhenensibus judicibus : vel non tali modo & formâ, sed cum clausula dietarum derogatoria fuisset delegata, ut notat Laiman *cit. n. 3. in fine* & præter alios observant *cit.* Suarez *n. 39.* & Haunold *n. 344.*

45. Notandum hoc loco est discrimen inter rescripta Justitiæ & Gratia; ; cum, si ea Justitiæ sint, iisque jurisdictio ad causâ ad sedem Apostolicam delatâ vel devolutâ cognitionem definitionemque committatur, error in nomine diocesis judicium, quibus committitur, literas inficiat ac vitiet, *c. Significantæ cit.* quod Papa causam vel propriâ ipsius rei, non extraneâ diocesis judicibus : vel non eodem modo ac formâ, sed cum clausula dietarum derogatoria soleat delegare, *c. Nonnulli 28. hic & c. Statutum 11. §. Cum verò in 6. ut jam dictum n. 43.*

Si verò literæ sint Gratia;, interesse multis videtur, an ad præviâ supplicationem Papa ipse gratiam concedat, v. g. alicui de beneficio providendâ, cum eôve actualiter dispensandâ, vel gratia concessionem v. g. collationem beneficii vel dispensationem super impedimento suo nomine faciendam committat ; cum, quando gratiam Papa ipse concedit, error in nomine diocesis vel prænomine Oratoris literas non vitiet, ut ad mentem Panormit. *in 6.*

Significante cit. n. 4. & aliorum docet Gobat *Experient. trakt. 8. n. 741.* Ratio est ; quia talis error non est causâ finalis gratia; ; eum istam intuitu causâ, in impetrationis literis expressâ, à Papa concessam, satis constet ; ut ad eod hujusmodi Gratia; literas Officialis diocesis ipsius impetrantis exequi valeat, non obtinente erroneâ expressione Officialis diocesis extraneâ : à quo illarum executionem suscipi non posse, certum est ; propter defectum voluntatis in Papa delegante, literarum executionem non alienâ, sed propriâ diocesis Officiali committere intendente, ad mentem S. Synodi Trident. *sess. 22. cap. 5. de Reformat. Perez disp. 26. de Matrim. f. 8. n. 18.* Si autem Papa gratiam primum faciendam committat, errore in nomine Officialis literas vitari ; atque idcirco istas executioni mandari, sicut ab alienâ per errorem literis expressâ, propter defectum voluntatis Papæ rescribentis : sic etiam à propriâ diocesis ipsius impetrantis officiale non posse, *cit. Perez n. 18. & 19. & aliis DD. relatis existimat cit. Gobat n. 740.* Rationem reddit ; quia huic potestatem suam communicare Papa non intendit, hoc ipso quod expresserit officialem alienum.

Verum, quia Papa, literarum Gratia; executionem alicui committens, eam secundum Jus commune committere, intendisse præsumitur, *c. Ecclesia 57. V. Neque enim de Elect. & l. Si quando 35. pr. C. de Inoffic. test. casu,* quò alienâ diocesis officialis per errorem expressus est, ejus in officialem diocesis impetrantis propriâ consensus (jure hunc declarante, *cap. 5. cit.*) non desideratur, Salas *disp. 20. de LL. n. 123. Pontius Lib. 8. de Matr. cap. 17. n. 43. & Diana Summa V. Dispensatio n. 100.* Quare *c. Significantæ cit.* decisionem in Gratia; literis utroque, cum *cit. Sanchez n. 39.*

n. 39 & Corrado *Lib. 7. Prax. dispensat. cap. 5. n. 39.* vel potius neutrò hoc casu procedere, cenfeo cum Panormit. *n. 4. cit.* ita distinguente, *Aut impetrans expressa vera diacepsi literas (cum iisdem clausulis) habuisset ? & tunc error non habet vitare : si, ut in propositis gratiæ literis, constat de corpore, sive re per gratiam concessa. Aut expressa vera diacepsi literas non habuisset ? & tunc error habet vitare.*

46. Neque tertio ad Rescriptum vitandum sufficit suppressio cujuscunque veri, etiam quod habere potest rationem causæ finalis, sive talis, quò expressò Papa moveri posset ad non rescribendum ; quia plura sunt, quæ si exprimerentur, ut *vg. scelerata vita impetrantis, ad non rescribendum moverent : & tamen eorum taciturnitas non vitiat rescriptum, ut pluribus DD. relatis advertunt Sanchez cit. disp. 21. n. 12. & 17. & Garcias p. 8. de Benef. cap. 3. n. 20. & p. 11. cap. 3. n. 121.*

47. Sed requiritur, ut narratio rei sit talis, quam, si falsa sit, non exprimi : & veritas talis, quam, si subfit, exprimi, Jura vel Consuetudo seu praxis & stylus Curiae Romanæ sic requirunt, ut rescriptum aliter valere aut firmum esse nolint. Ita cum Decio in *c. ad Aures 8. à n. 28. Covarruvias cit. n. 5. Menochius casu cit. n. 28. Gutierrez Q. 2. Canon lib. 2. cap. 15. n. 38. & 51. Flaminus de Resignat. Lib. 10. q. 2. n. 14. & aliis relatis cit. Sanchez n. 13. & 16. Ratio de requisitis à Jure est ; quia, cum Jus alicujus conditionis vel qualitatis expressionem exigit, eam exigere intelligitur pro forma, ut colligitur ex *c. Simonu cit. ubi rescriptum vitiat suppressio modici beneficii : quod aliunde, quam ex defectu formæ provenire non potest. Cùm ergo forma ad unguem etiam in minimis observanda sit : & sicut quicun-**

que alius actus, sic etiam rescriptum sine ea validum firmumque esse non possit, ut arg. *l. Cùm hi 8. §. 17. ff. de Transact. & l. Qui Romæ 122. §. 2. ff. de V. O. cum Baldo in c. Cùm adeo 17. DD. n. 4. & aliis docet Suarez Lib. 5. de LL. cap. 32. n. 9. Vitiosum erit rescriptum, quò aliquid contra Jus exprimitur vel reticetur. De Consuetudine autem & stylo Curiae ratio est ; quia Consuetudo pro lege suscipitur, *l. Sed & ea 35. ff. de LL. & stylus Curiae Jus facit, c. Quàm gravi 6. de Grimine falsi ;* ideòque eadem ratio est requisitorum à Consuetudine & stylo Curiae, quæ est requisitorum à Jure.*

ARTICULUS IV.

De variis Justitiæ & Gratiae Rescriptis Ob. vel Subreptitiè impetratis.

SUMMARIUM.

48. Tale est rescriptum Justitiæ posterius sine mentione prioris, ab alio.
49. Vel ab eodem, in eadem causa impetratum :
50. Quò reticentur diæta,
51. Vel causa spoliationis à judice facta,
52. Aut impetrantis personam esse miserabilem, falso narratur.
53. Quò persona privilegium, formatum dans rescripto :
54. Super causa pendens lis ac processus
55. Lata sententia, Appellatio, resuscitata,
56. Laudum vel transactio reticetur,
57. Vel mandatur Inquisitio specialis, sine mentione diffamationis.
58. Vitiosum est rescriptum beneficiale, quò impetrantis inhabilitas,
- I 3
59. Bene-